

Tünde nem ellenkezik, vállalja a maga választotta sorsot, s reményvesztetten ugyan, de visszatér a kertbe, amely időközben elhagyatott és kopár lett. Majd az ördögifjak is, akik most már Tünde szolgálatába állnak, és megkötözik a szintén visszatérő Mirigyet, aki abban a hitben érkezik, hogy végérvényesen győzött. Végül megérkezik Csongor, s amikor Tündével újra egymásra talál, kivirágzik a kert, fénypalota emelkedik benne, amely olyan csodálatos, mint Coleridge híres költeményében Kubla kán palotája. Ezután nem következhet más, csak a nemtők éneke, miközben aranyalma hullik a tündérfáról:

*Éjjel van, az éj rideg és szomorú,
Gyászosra hanyatlak az égi ború:
Jőj, kedves, örülni az éjbe velem,
Ébren maga van csak az egy szerelem.*

A kert tehát megújult, Paradicsomkertté változott megint, ahová a romantikus ember mindig is vágyott. És a szerelem hatására újult meg, amely világrendező erő volt a drámában, ugyanúgy, mint a görög kozmogóniában. Ha csupán ennyit mondunk, már ezzel is igazolhatjuk a többször megemlített Rajnai László megállapítását. Szerinte a Csongor és Tünde minden ízében korszerű mű. Alkotója „csodálatra méltó finomsággal, mágikus bűvölettel hozta színre a romantikus költészet minden ideálját; semmi sem korlátozta az író képzeletét, még a drámaírás műfaji kötöttségei sem, a tündérvilágot a szó szoros értelmében lehozta a földre, isteni tiszteletben részesítette a szerelmet, s a groteszk elemeket eddig nem ismert szabadsággal és leleményességgel használta fel.” Erről azonban, a groteszk elemek felhasználásáról, Vörösmarty humoráról, iróniájáról itt és most már nem beszélhetünk.

Román Károly

Kétszáz éve halt meg Fazola Lénárd egri vasműves

Országszerte ismert Fazola Henrik egri vasműves neve, de testvéröccséről, Lénádról a nagyközönség semmit sem tud. Ezért indokolt, hogy halálának kétszázadik évfordulóján megemlékezzünk róla.

Fazola Lénárd vasműves 1737-ben született a németországi Würzburgban. Henrik bátyja 1768 elején hívta Egerbe. Művészi képességei szerényebbek voltak bátyjától, nem volt benne annyi eredetiség. De jó eredménnyel alkotott művészi értékű kovácsolt vasműveket. Egerbe érkezése után megvásárolta a jelenlegi OTP épületét, benne Schwitzerin Jusztina özvegy lakatosmesterné két segédes műhelyét teljes felszerelésével együtt, a lakást pedig hat évre bérbe vette. Az 1785–1800 közötti években az Érsek utca 4. szám alatti házban lakott.

Három évtizedes egri működése szélesebb körre terjedt ki, mint bátyjáé. Alkotásaival a Megyeházán, a Püspöki rezidencián, az Érsek-kertben, a Líceumban és szerte a püspöki uradalom falvaiban lépten-nyomon találkozunk. Legtöbb alkotása a Líceumban (ma Eszterházy Károly Főiskola) maradt fenn. A Líceum minden lakatos munkáját Lénárd mester végezte. Itt 1769–1772 között évente 20–30 bécsi mázsa – 15 métermázsa – vasanyagból fali kötővasakat, kapcsokat, az állványzatokhoz vaskellékeket készített, a kőművesek, ácsok vasszerszámaait javíttatta. 1773-ban aztán megkezdte az ajtók, az ablakok tömeges vasalását. A nagy tömegű és drága lakatos munka egy évtizeden keresztül minden évben 2000–2500 Ft jövedelmet nyújtott számára.

1773-ban az ajtó- és ablakvasalás kiterjedt a hatalmas épülettömbre, 126 ablakot, 12 szobaajtót látott el vasalással, a kilincsek, záruk, kulcsok sárgarézből való készítését ebben az évben kezdte el. Ugyanakkor kezdte meg a lépcsőkorlátok készítését is. Ezen kívül elvégezte 41 szennyvízcsatorna vasalását is.

1774-ben a csillagvizsgáló toronyban a sötétkamránál légfogót, öt erkélyrácsot készített, hat toronyablakot vasalt. Az év folyamán a pincéhez további hét vasrácsot alkotott. A szobákban kályharácsokat szerelt fel, valamint öt dupla ajtót vasalt. 1775-ben készítette el a sötét-kamra két aajtájának vasalását, a toronyban 9 egyszerű és 2 dupla ajtót, valamint 11 kéményajtót vasalt. Az épület további részében 23 nagy ablak, 2 erkély üvegejtő, 10 üvegejtő, 2 főajtó, 20 dupla ajtó vasalását készítette el.

1776-ban a csillagvizsgáló toronyhoz 6 vasajtót, 4 ablaktáblát, 9 kis ajtót vasalt meg. Számszámra készítette a vaskapcsokat, főleg a könyvtárhoz. Ezen kívül elkészült az éléstár két ablakrácsa, 24 ablakkeret, 4 téli-, 2 ajtó vasalása. 1777. évi munkájának eredménye: 44 ablaktábla, a konyhába ablakrácsok és ajtóvasalás, az ebédlőbe ablakrácsok, az épület más részére két nagy ablakrács, kályharostélyok, a pincéhez 8 rács, továbbá 22 ajtó, 13 kályhaajtó, 19 ablak, s további lépcsőrácsok vasalása. 1778-ban készült el az udvarra nyíló bejáratú kapu vasalása, az igazgatói szoba 2 aajtaja, az ebédlő ablakainak és 2 aajtájának a vasalása és 13 kályharács készítése.

1779-ben készítette el a csillagvizsgáló torony forgókupoláját. Ezen kívül az obszervatóriumban létesített délvonalhoz 14 kisajtót vasalt, a toronyfeljáróhoz díszes ajtórácsot készített és 5 ablak vasalását végezte el, a toronyhoz tetőablakokat vasalt. Ugyanebben az évben az épület többi részében megvasalt 11 dupla ajtót, 15 kályhaajtót, 5 ablakkeretet. A könyvtárban elvégezte a szekrények vasalását. Az 1780-as évben készítette el a Líceum külső homlokzati erkélyrácsát és két erkélyablak vasalását. Ezen kívül 41 ablakot vasalt.

1781-ben a Líceum külső homlokzatának nagy kapuja, a mellette lévő 2 oldalajtó, s 24 ablak vasalását végezte el. Elvégezte továbbá a könyvtár még hátralévő vasalását, a kútnál szükséges vasalási munkákat, dolgozott a csillagvizsgáló torony qadránsának felszerelésén.

1782-ben fejeződött be a Líceum belső berendezése. Fazola Lénárd ekkor vasalta meg a kápolna és a díszterem ajtóit, ablakkereteit, az anatómiai konyha aajtját, a fizikai múzeum 5 szekrényét. A következő években kisebb szerelési munkákat végzett a csillagvizsgáló toronyban és a színpadnál stb.

Nincsen az egrí Líceumnak olyan szobája, folyosója, helyisége, amely ne őrizné Lénárd mester szerény, de fáradhatatlan alkotó munkáját. Líceumi munkáin egyéb alkotásaihoz hasonlóan, a gyakorlati használhatóságra való törekvést háttérbe szorította az ornamentikát, de iparművészeti értékük mégis van.

A líceumi vasmunkákon kívül Fazola Lénárd nevéhez fűződik Egerben 5 kovácsolt vaskapu. Ezek közül legkiemelkedőbb az Érseki Palota főkapuja és az Érsek-kert főkapuja. Az Érsek-kertben még 3 vaskapu fűződik nevéhez. Az érseki rezidencia és az Érsek-kert főkapuja nagy méreteivel imponáns benyomást kelt. A fentiekben kívül az ő alkotása a nagypréposti palota erkélye, ablakrácsai, a kispréposti palota erkély- és ablakrácsai, a megyei levéltár két aajtaja, a megyei börtön két aajtórácsa.

Fazola Lénárd a püspökség megbízásából a püspöki uradalomhoz tartozó falvakban is nagy tömegű lakatos munkát készített. A kétemeletes hejcei püspöki nyaralót Eszterházy Károly 1774-ben építtette fel. Lakatosmunkáját mind Lénárd mester végezte. 1778-ban valamennyi ajtót és ablakot ő vasalt meg. Az ablakokhoz spalettákat készített. 1781-ben készítette el a kápolna 8 ablakrácsát. A besenyszögi templomhoz 1784–85-ben 2 sekrestyeajtót és 5 másik ajtót vasalt meg. Ezen kívül még 9 ablakot vasalt, toronykeresztet készített.

A bükkzsérci templomhoz 1775-ben vasrácsot készített, két ajtót és két ablakot vasalt. A következő évben két keresztet készített, két ajtót és ablakot vasalt. 1776-ban pedig a templom főhajójának vasalását végezte el. A plébánián pedig 1788–89-ben ajtó- és ablakvasalást készített. Az egerbaktai templomhoz 1774-ben toronykeresztet és a szentély feletti keresztet készíttette. Ezen kívül két főajtót és ablakokat vasalt. 1778-ban 9 vasrácsot készített. A plébánián 1790-ben ajtó- és ablakvasalást végzett, záratokat készített.

A felnémeti plébániához 1780-ban két ablakrácsot készített, vasalta az udvari nagy bejáratú ajtót és tíz ablakkeretet. A felnémeti kallóházhoz 1779-ben két ajtót és ablakokat vasalt. A helybeli majorházhoz tizenegy ablakrácsot készített. A füzesabonyi templom toronykeresztjét 1780-ban szerelte fel. 1771–72-ben ajtó- és ablakvasalást végzett, záratokat készített. A helybeli tisztházhoz 1773-ban 2 nagy kaput, ajtókat és ablakokat vasalt. 1774-ben pinceajtót és az uradalmi börtön aajtját látta el vasalással. 1775-ben ablakrácsokat készített.

A kápolnai templomhoz „783-ban toronykeresztet készített, ablak- és ajtóvasalást végzett. A sekrestyébe rácsot és zárat készített. A plébánián 1789-ben 15 ablakrácsot szerelt fel. A kerecsendi templomhoz 1772-ben ablakrácsokat készített, 2 főajtót, 2 sekrestyeajtót és a toronyajtót vasalta. 1773-ban pedig a kriptaajtó vasalását végezte el. A plébániához 1780-ban elvégezte az összes vasalási munkákat. A helybeli kocsmáépületen 1777-ben nyolc egyszerű rácsot szerelt fel. A keresztispüspöki iskolához 1785-ben nyolc ablakrácsot készített, a templomban 1789-ben gyóntatószékét és keresztutat vasalt.

A kiskörei templomhoz 1772-ben új toronykeresztet készített, két főajtót, két sekrestyeajtót és egy toronyajtót vasalt. 1775-ben a szentélybe keresztet készített. 1776-ban a sekrestyébe két rácsot készített, két ajtót és hat ablakot vasalt. 1777-ben a templom duplaajtóját és egy nagy ablaktábláját vasalta. 1778-ban végezte el a kriptaajtó vasalását. A kömlői templom szentélyébe 1781-ben vaskeresztet készített. Az iskolánál 1787-ben ablakvasalást végzett. A plébánián 1776-ban öt szobaajtót, egy kaput, két ablakot vasalt és tizenegy ajtórácsot szerelt fel.

A török által néptelenné tett Nagytályapusztát Eszterházy püspök 1772-ben elkezdte benépesíteni. Ekkor építették fel az uradalom gazdasági épületeit, az ispán házát, az uradalmi kocsmát. Fazola Lénárd az ispáni ház kilenc ablakát és három pinceajtóját vasalta, illetve látta el zárral. Az urasági kocsmához öt ablakrácsot készített. A magtárajtóhoz kovácsolt vasból művészi rózsacsokrot készített.

A pusztaszikszói magtárhoz Lénárd mester 1789-ben ajtóvasalást végzett. Az ottani uradalmi kocsmához 1778-ban harminc rácsot, a pincéhez két nagy rácsajtót, tíz pincerácsot készített, kilenc ajtót és két udvari kaput vasalt. A sarudi templom szentélyébe 1797-ben keresztet szerelt fel.

A borsodsziráki templomhoz 1778-ban száz font súlyú vaskeresztet készített a szentélybe. 1780-ban pedig egy új templomkeresztet szerelt fel. A tiszánánai plébániához 1776-ban egy kaput, négy ajtót, tizenegy ablaktáblát vasalt. A templomhoz négy nagy ajtó és két kisebb ajtó, három sekrestyeszekrény vasalását végezte el, valamint toronykeresztet szerelt fel. Az iskolához 1777-ben hat ajtót és három ablaktáblát vasalt.

A tiszaoresi templomhoz 1782-ben vaskeresztet készített a szentélybe. Bevasalta a keresztutat. A helybeli urasági tisztházhoz 1777-ben tíz ablakot szerelt fel, öt ajtót és egy pinceajtót vasalt.

A tiszapüspöki templomhoz 1780-ban lépcsőrácsokat készített. A templomban három főajtót, két sekrestyeajtót, két toronyajtót és tizenegy ablakot vasalt. A várfenéki kocsmához hét vasrácsot készített és ablakvasalást végzett. 1804-ben végezte el az érseki sörház vasmunkáit, valamint a barokk-székesegyház lakatos munkáit.

Fazola Lénárd 1805. október 11-én bekövetkezett halála után lakatos műhelyét felszámolták. Lénárd két fia közül János élt meg felnőtt kort. Ő is lakatosnak készült. Fejlődése érdekében Bécsben is járt. A lakatosmesterséget azonban nem folytatta, mivel városi pénztáros lett. Első feleségének hozományául kapott emeletes házát a Harangöntő utca 1. sz. alatt, halálát követően is Fazola-házként említik. Így a Fazolák a XIX. sz. közepén egy évszázados alkotó tevékenység után eltűntek a város történetéből.

Szecsó Károly

Irodalom: Heves megye műemlékei. 1969.; Nagy József: Eger története, 1978.; Soós Imre: Fazola Henrik és Lénárd egri vasművesek. Művészettörténeti Értesítő, 1955.

